

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра акушерства, гінекології та перинатології ФПДО

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

проректор з наукової роботи
проф. Наконечний А.Й.

«14» травня 2021 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

«ВИБРАНІ ПИТАННЯ ПЕРИНАТОЛОГІЇ»

(курс за вибором)

підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня
вищої освіти – доктора філософії (PhD)

галузі знань 22 Охорона здоров'я
спеціальності 222 Медицина

Обговорено й ухвалено
на методичному засіданні кафедри
акушерства, гінекології та
перинатології ФПДО

Протокол № 5
від «05» травня 2021 р.

Завідувач кафедри
проф. Пирогова В.І.

Затверджено
профільною методичною комісією
ФПДО

Протокол № 2
від «14» травня 2021 р.

Голова профільної методичної
комісії доц. Січкоріз О.Є.

Робочу навчальну програму з дисципліни за вибором «Вибрані питання перинатології» підготовки докторів філософії за спеціальністю 222 «Медицина», спеціалізація «Акушерство та гінекологія» склали:

Пирогова В.І., завідувачка кафедри акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор.

Шурпак С.О., доцент кафедри акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук.

Вереснюк Н.С., доцент кафедри акушерства, гінекології та перинатології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук.

Рецензент:

Маркін Л.Б., член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри акушерства та гінекології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

ВСТУП

Робоча навчальна програма дисципліни за вибором «Вибрані питання перинатології» підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; кваліфікації доктора філософії; галузь знань 22 Охорона здоров'я; спеціальність 222 Медицина спеціалізація «Акушерство та гінекологія» складена на основі Закону України «Про вищу освіту», «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих начальних закладах» (23 березня 2016 року, №261), «Освітньо-наукової програми доктора філософії (Ph.D.)» (Протокол №7 - ВР від 29.06.2016 ЛНМУ імені Данила Галицького); «Робочої навчальної програми», затвердженої 21.02.2019 року; Наказу МОН України від 01.10.2019 року № 1254 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти».

Дана програма є частиною освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації та розрахована на **3 кредити ECTS**.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення сучасних світових принципів перинатології, набуття компетентностей для використання набутих знань у науковій, педагогічній та практичній діяльності.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни «Вибрані питання перинатології» передбачає здобуття та поглиблення комплексу знань, вмінь, навичок та інших компетенцій, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань з перинатології, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що має вирішувати актуальне наукове завдання в області перинатальної медицини, результати якого будуть мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

— **знати:** будову і функції плаценти; антенатальний, інтранатальний та ранній неонатальний періоди розвитку плода і новонародженого; загальні та спеціальні методи дослідження стану внутрішньоутробного плода; патологію внутрішньоутробного розвитку – вроджені вади розвитку плода й антенатальні ураження плода з розумінням етіології, патогенезу, симптоматики, принципів діагностики; методи діагностики, профілактики, лікування патології амніону та плацентарної дисфункції; етіологію, класифікацію, принципи ведення вагітності при синдромі затримки росту плода (СЗРП); етіологію та патогенез імунологічної несумісності матері та плода, гемолітичної хвороби новонароджених; причини, клініку, принципи діагностики і ведення передчасних пологів; патогенез і діагностику дистресу плода під час вагітності і пологів; принципи медикаментозної терапії вагітних; знати критерії живонародженості; особливі стани та родові травми плода і новонародженого; респіраторний дистрес синдром і перебіг неонатального періоду недоношених новонароджених; форми медичної документації і правила їх оформлення.

— **вміти:** зібрати анамнез, провести обстеження вагітної; оцінити стан внутрішньоутробного плода, визначити послідовність та обсяг додаткового обстеження та лікування; діагностувати та надати необхідну допомогу при невідкладних станах в акушерстві; визначати показання до госпіталізації вагітної; вести ускладнену вагітність відповідно існуючих клінічних протоколів; діагностувати порушення внутрішньоутробного

розвитку плода - СЗРП, дистрес плода, вроджені вади розвитку плода; діагностувати імуноконфліктну вагітність і гемолітичну хворобу плода; оцінити стан плода за даними аускультативної серцебиття, кардіотокографії, ультразвукової фетометрії, доплерометрії, біофізичного профілю; провести профілактику респіраторного дистрес синдрому; призначити обстеження та лікування при різних ускладненнях вагітності; визначити план ведення пологів і показання до оперативного розродження; виконати акушерські діагностичні маніпуляції та операції; вести медичну документацію; опрацювати та аналізувати державну, соціальну та медичну інформацію.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна забезпечує набуття здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії наступних *компетентностей та програмних результатів навчання*:

<p>1. Інтегральна компетентність: здатність ефективно вирішувати комплексні наукові та практичні проблеми в галузі медицини за спеціальністю «Акушерство та гінекологія», організувати і виконувати власну науково-дослідницьку роботу з метою генерування нових систематизованих знань, що мають теоретичне і практичне значення, можуть успішно впроваджуватись у вітчизняний й міжнародний дослідницький та освітній простір, практичну медицину та інші сфери життя.</p>
<p>2. Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК1. Здатність до науково-професійного, світоглядного та загальнокультурного саморозвитку і самовдосконалення.</p> <p>ЗК2. Здатність автономно виконувати фахову та науково-дослідницьку роботу з дотриманням принципів академічної доброчесності, авторського права та наукової етики.</p> <p>ЗК3. Здатність до різнобічного пошуку, самостійного аналізу та систематизації інформації з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність спілкуватись і взаємодіяти в науково-професійному та освітньому середовищі, в тому числі, - на міжнародному рівні.</p> <p>ЗК5. Здатність незалежно мислити, виявляти, формулювати й ефективно вирішувати проблеми наукового характеру, приймати відповідальні рішення, продукувати нові знання та ідеї.</p> <p>ЗК6. Здатність проводити моніторинг виконаних робіт, здійснювати оцінку інтелектуального продукту та забезпечувати його якість.</p> <p>ЗК7. Здатність до опрацювання, аналізу, узагальнення, обговорення та представлення результатів власного наукового дослідження у вигляді усної та письмової презентації державною й іноземною мовами, опанування майстерністю вести наукову дискусію з демонстрацією вільного володіння науковою термінологією, риторикою та культурою наукового мовлення.</p> <p>ЗК8. Здатність працювати в команді, організувати, планувати та прогнозувати результати власної чи колективної роботи, нести відповідальність за досягнуті результати, діяти в нових умовах, керувати роботою інших осіб та мотивувати їх для досягнення спільної мети.</p>
<p>3. Фахові компетентності:</p>

ФК1. Здатність аналізувати, відтворювати, інтерпретувати та використовувати в практичній, науково-дослідницькій та освітній діяльності знання сучасного стану проблем та досягнень в галузі перинатології, основних концепцій, теорій, гіпотез щодо розвитку, профілактики, перебігу та лікування перинатальної патології.

ФК2. Здатність розробляти та управляти науковими проектами в галузі перинатології, формулювати мету, зміст та новизну дослідження.

ФК3. Здатність встановлювати потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень в галузі перинатології, генерувати нові знання, наукові гіпотези, теорії та концепції щодо розвитку, перебігу, прогнозування наслідків, лікування та профілактики плацентарної дисфункції, СЗРП, дистресу та гемолітичної хвороби плода.

ФК4. Здатність обирати та використовувати сучасні методи дослідження (опитування, огляду, спеціального клінічного обстеження, визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень вагітних) відповідно до поставленої мети, завдань та очікуваних результатів.

ФК5. Здатність інтерпретувати, аналізувати й узагальнювати результати оцінки росту і стану внутрішньоутробного плода, дані власних наукових досліджень із проблеми перинатології, визначати їх місце в системі існуючих знань, дотримуючись принципів наукової етики, академічної доброчесності й авторського права.

ФК6. Здатність впроваджувати нові знання з питань перинатології в наукову сферу, освітній процес і практичну роботу за фахом «Акушерство та гінекологія».

4. Програмні результати навчання:

ПРН 1. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння з антенатальної охорони здоров'я матері і плода в науковій, фаховій та освітній діяльності.

ПРН 2. Використовувати набуті концептуальні та методологічні знання для організації й самостійного виконання наукового дослідження в галузі акушерства.

ПРН 3. Добирати, аналізувати, інтерпретувати, коректно оцінювати і творчо використовувати клінічну та наукову інформацію стосовно етіології, патогенезу, клінічних особливостей, діагностики, лікування та профілактики ускладнень вагітності.

ПРН 4. Вміти виявити та окреслити невирішені проблеми щодо діагностики і лікування порушень внутрішньоутробного стану плода з подальшим визначенням шляхів їх вирішення.

ПРН 5. Продукувати нові знання та ідеї, формулювати наукові гіпотези, теорії та концепції в галузі перинатології з урахуванням та дотриманням принципів наукової етики й академічної доброчесності.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати клінічні та наукові дані щодо патології внутрішньоутробного розвитку плода та патології раннього неонатального періоду.

ПРН 7. Розробляти дизайн і план власного дослідження за фахом «Акушерство та гінекологія» на основі самостійно сформульованих мети і завдань.

ПРН 8. Обирати, застосовувати, вдосконалювати сучасні методи обстеження вагітних і визначення стану плода при фізіологічному й ускладненому перебігу вагітності.

ПРН 9. Розробляти та впроваджувати нові способи діагностики, лікування та профілактики перинатальних ускладнень впродовж гестаційного процесу.

ПРН 10. Використовувати здобуті в результаті дослідження нові знання з

перинатології в практичній діяльності й освітньому процесі.

ПРН 15. Розвивати комунікації та застосовувати навички міжособистісних взаємодій в науковому, професійному, освітньому та міждисциплінарному середовищах.

ПРН 16. Дотримуватися принципів наукової етики у роботі з вагітними.

ПРН 17. Використовувати принципи академічної доброчесності та нести відповідальність за достовірність отриманих та оприлюднених наукових результатів.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ВИБРАНІ ПИТАННЯ ПЕРИНАТОЛОГІЇ»

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них				Рік навчання/ семестр	Вид контролю	
	Всього	Лекцій (год.)	Практ. (год.)	Семінар. (год.)			Сам. робота (год.)
		Очна денна, очна вечірня форма					
Вибрані питання перинатології	3 кредити /90 годин	8	28	8	46	за вибором аспіранта	Залік

Розділ	Назва теми	Години	Вид заняття (години)			
			лекції	практичні заняття	семінари	самостійна робота
1.	Періоди розвитку ембріона та плода. Критичні терміни гестації	4	-	-	-	4
2.	Здоровий новонароджений. Фізіологія, принципи догляду.	4	-	2	-	2
3.	Перинатальні фактори ризику. Епігенетичне програмування	6	2	-	2	2
4.	Вроджені вади розвитку плода. Етіологія, патогенез, принципи діагностики і профілактики	8	-	2	4	2
5.	Діагностика стану плода під час вагітності і пологів	6	-	2	-	4
6.	Плацентарна дисфункція	6	2	2	-	2
7.	Синдром затримки росту плода	6	-	2	2	2
8.	Патологія амніону	4	-	2	-	2
9.	Дистрес плода	6	-	2	-	4
10.	Передчасні пологи. Недоношений малюк.	8	2	2	-	4
11.	Імуноконфліктна вагітність. Гемолітична хвороба плода	6	2	2	-	2
12.	Респіраторний дистрес-синдром новонародженого. Принципи профілактики	6	-	2	-	4

13.	Родові травми новонародженого	6	-	2	-	4
14.	Сучасні принципи реанімації новонароджених	6	-	2	-	4
15.	Грудне вигодовування в сучасних умовах	6	-	2	-	4
	Залікове заняття	2	-	2	-	-
	Разом	90	8	28	8	46

4. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(очна денна, очна вечірня)

Тематичний план лекцій

№	Назва теми	Години
1.	Перинатальні фактори ризику. Епігенетичне програмування	2
2.	Імуноконфліктна вагітність. Гемолітична хвороба плода	2
3.	Плацентарна дисфункція	2
4.	Передчасні пологи. Недоношений малюк.	2
	Разом	8 год.

Тематичний план практичних занять

№	Назва теми	Години
1.	Здоровий новонароджений. Фізіологія, принципи догляду.	2
2.	Вроджені вади розвитку плода. Етіологія, патогенез, принципи діагностики і профілактики	2
3.	Діагностика стану плода під час вагітності і пологів	2
4.	Плацентарна дисфункція	2
5.	Синдром затримки росту плода	2
6.	Патологія амніону	2
7.	Дистрес плода	2
8.	Передчасні пологи. Недоношений малюк.	2
9.	Імуноконфліктна вагітність. Гемолітична хвороба плода	2
10.	Респіраторний дистрес-синдром новонародженого. Принципи профілактики	2
11.	Родові травми новонародженого	2
12.	Сучасні принципи реанімації новонароджених	2
13.	Грудне вигодовування в сучасних умовах	2
	Залік	2
	Разом	28 год.

Тематичний план семінарських занять

№	Назва теми	Години
1.	Перинатальні фактори ризику. Епігенетичне програмування	2
2.	Вроджені вади розвитку плода. Етіологія, патогенез, принципи діагностики і профілактики	4
3.	Синдром затримки росту плода	2

	Разом	8 год.
--	--------------	---------------

Тематичний план самостійної роботи

№	Назва теми	Години
1	Періоди розвитку ембріона та плода. Критичні терміни гестації	4
2.	Здоровий новонароджений. Фізіологія, принципи догляду.	2
3.	Перинатальні фактори ризику. Епігенетичне програмування	2
4.	Вроджені вади розвитку плода. Етіологія, патогенез, принципи діагностики і профілактики	2
5.	Діагностика стану плода під час вагітності і пологів	4
6.	Плацентарна дисфункція	2
7.	Синдром затримки росту плода	2
8.	Патологія амніону	2
9.	Дистрес плода	4
10.	Передчасні пологи. Недоношений малюк.	4
11.	Імуноконфліктна вагітність. Гемолітична хвороба плода	2
12.	Респіраторний дистрес-синдром новонародженого. Принципи профілактики	4
13.	Родові травми новонародженого	4
14.	Сучасні принципи реанімації новонароджених	4
15.	Грудне вигодовування в сучасних умовах	4
	Разом	46 год.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Видами навчальної діяльності аспірантів згідно з навчальним планом є:

- а) лекції,
- б) практичні заняття,
- в) семінарські заняття,
- г) самостійна робота аспірантів (СРА).

Семінарські заняття передбачають використання сучасних інтерактивних методик:

- 1) дискусії;
- 2) мозковий штурм;
- 3) рольові ігри;
- 4) дебрифінг;
- 5) ситуаційний аналіз (кейс-метод);
- 6) метод «критичного випадку» (різновид кейс-методу);

Практичні та семінарські заняття передбачають:

- 1) засвоєння аспірантами основних положень клінічних рекомендацій міжнародних профільних асоціацій з питань перинатології;
- 2) обстеження аспірантами вагітних з фізіологічним і ускладненим перебігом гестаційного процесу;
- 3) оцінку впливу факторів ризику на розвиток ускладнень вагітності;

- 4) аналіз та інтерпретацію аспірантами результатів лабораторних та спеціальних акушерських методів обстеження вагітних;
- 5) проведення диференційної діагностики і встановлення клінічного діагнозу із врахуванням стану плода;
- 6) призначення лікування вагітним з ускладненим перебігом вагітності згідно з сучасними клінічними протоколами, заснованими на даних доказової медицини;
- 8) вирішення ситуаційних клінічних задач, завдань за типом ліцензійного іспиту «Крок-3» і тестових завдань.

6. ВИДИ КОНТРОЛЮ (ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння аспірантами навчального матеріалу.

Формами поточного контролю є:

- а) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді, з визначенням правильної послідовності дій, з визначенням відповідності, з визначенням певної ділянки на фотографії чи схемі («розпізнавання»);
- б) індивідуальне усне опитування, співбесіда;
- в) розв'язання типових ситуаційних задач;
- д) контроль практичних навичок;

Комплексне оцінювання навчальної діяльності здійснюється виставлення традиційної оцінки, яка конвертується у бали відповідно у кожному з занять, аспірант отримує на практичному занятті: оцінку «5» - якщо він виконав правильно не менше 90% навчальних завдань; оцінку «4» - якщо він виконав правильно не менше 80% навчальних завдань; оцінку «3» - якщо він виконав правильно не менше 60% навчальних завдань; оцінку «2» - якщо він виконав правильно менше 60% навчальних завдань; На кінцевому етапі заняття викладач виставляє набрану суму балів і традиційну оцінку в журналі успішності.

Самостійна робота аспіранта оцінюється на практичних заняттях і є складовою підсумкової оцінки аспіранта.

Підсумковий контроль

Загальна система оцінювання проводиться по завершенню вивчення дисципліни у вигляді заліку.

Шкали оцінювання традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS

Залік – це форма підсумкового контролю засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у письмовій формі відповідно до розкладу. Триває 2 академічних години.

Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати аспірант за поточну навчальну діяльність для допуску до заліку становить 120 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих аспірантом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:
Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала	4 бальна шкала	200 бальна шкала
5	200	4,6	184	4,17	167	3,77	151	3,35	134
4,97	199	4,57	183	4,14	166	3,74	150	3,32	133
4,95	198	4,52	182	4,12	165	3,72	149	3,3	132
4,92	197	4,5	180	4,09	164	3,7	148	3,27	131
4,9	196	4,47	179	4,07	163	3,67	147	3,25	130
4,87	195	4,45	178	4,04	162	3,65	146	3,22	129
4,85	194	4,42	177	4,02	161	3,62	145	3,2	128
4,82	193	4,4	176	3,99	160	3,57	143	3,17	127
7,8	192	4,37	175	3,97	159	3,55	142	3,15	126
4,77	191	4,35	174	3,94	158	3,52	141	3,12	125
4,75	190	4,32	173	3,92	157	3,5	140	3,1	124
4,72	189	4,3	172	3,89	156	3,47	139	3,07	123
4,7	188	4,27	171	3,87	155	3,45	138	3,02	121
4,67	187	4,24	170	3,84	154	3,42	137	3	120
4,65	186	4,22	169	3,82	153	3,4	136	Менше 3	Недо- статньо
4,62	185	4,19	168	3,79	152	3,37	135		

Бали з дисципліни для аспірантів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати аспірант	2

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності аспірантів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ АСПІРАНТІВ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. КТГ, доплерометрія, УЗД, біофізичний профіль як методи оцінки стану плода під час вагітності і пологів.
2. Критичні періоди гестації.
3. Поняття епігенетичного програмування.
4. Принципи ведення вагітних із екстрагенітальною патологією.
5. Класифікація вроджених вад розвитку плода.
6. Принципи профілактики і діагностики вроджених вад розвитку плода.
7. Ведення вагітності з пренатально діагностованими вадами розвитку плода
8. Класифікація, патогенез, методи діагностики плацентарної дисфункції.
9. Принципи ведення вагітності при розвитку плацентарної дисфункції.
10. Діагностика синдрому затримки росту плода..
11. Маловоддя і багатоводдя..
12. Фактори ризику, діагностика, принципи профілактики передчасних пологів.
13. Діагностика реуз-конфлікту, принципи профілактики.
14. Сучасні принципи профілактики респіраторного дистрес синдрому.
15. Класифікація родових травм новонароджених
16. Принципи грудного вигодовування.

8. ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Акушерство та гінекологія: у 4.: національний підручник / Кол.авторів.; за ред. акад НАМН України В.М. Запорожана. Т.1. Акушерство, 2013. 1032 с.
2. Баскетт Т.Ф., Калдер Э.А., Арулкумаран С. Оперативное акушерство Манро Керра; под ред. Р. Элсивера. М., 2015. С. 199–214.
3. Беременность высокого риска: протоколы, основанные на доказательствах / Джон Т. Квинан, Катрин И.Спонг, Чарльз Дж.Локвуд: пер. с англ., 2020. 560 с.
4. Ефективний антенатальний догляд. Навчальний посібник. Київ 2012. 506 с.
5. Про внесення змін до первинних облікових форм та інструкцій щодо їх заповнення. Наказ МОЗ України від 21.01.2016 №29

Додаткова література англійською мовою

1. Best practice in maternal-fetal medicine. FIGO Working Group on Best Practice in Maternal-Fetal Medicine. Int. J. Gynecol. Obstet. 2015; 128: 80–82. [PMID: 25481030]
2. Content and Format of Labeling for Human Prescription Drug and Biological Products; Requirements for Pregnancy and Lactation Labeling. Federal Register. 2014; 79 (233).
3. High risk pregnancy. Management options/edition D.K. James, P.J. Steer et al.4,h-ed.Mosby Elsevier Inc. 2011.1475 p.
4. Management of Spontaneous Labor at Term in Healthy Women. SOGC clinical practice guideline. JOGC. 2016; 38 (9): 843-865. DOI:https://doi.org/10.1016/j.jogc.2016.04.093.
5. NICE. Antenatal care. Quality standard. 2012. Last updated April 2016. - 55 p. nice.org.uk/guidance/qs22.
6. Obstetrics by Ten Teachers. 20th EDITION. © 2017 by Taylor & Francis Group, LLC <http://www.taylorandfrancis.com>.
7. Salomon L.J., Alfirevic Z., Da Silva Costa F. et al. ISUOG practice guidelines: ultrasound assessment of fetal biometry and growth. Ultrasound Obstet Gynecol. 2019; 53: 715–723;

8. WHO recommendations on antenatal care for a positive pregnancy experience. Geneva. World Health Organization. 2017.
9. Williams Obstetrics. F.G. Cunningham, K.J. Leveno, S.L. Bloom et al. 23rd ed. N.Y. : McGraw-Hill Co., 2010. 1441 p.
10. United Nations Secretary-General. Global Strategy for Women's and Children's Health. New York: United Nations, 2010.
11. Every Woman Every Child. Saving lives, protecting futures: Progress report on the Global Strategy for Women's and Children's Health. New York: United Nations, 2015.
12. World Health Organization. Managing Complications of Pregnancy and Childbirth: A Guide for Midwives and Doctors. 2017.
13. Critical care in pregnancy. Practice BulletinPB No. 170. American College of Obstetricians and Gynecologists. Obstet Gynecol 2016;128:e147–54. [PubMed] [Obstetrics & Gynecology]

Інформаційні ресурси:

Best Evidence	www.acponline.org/catalog/electronic/best_evidence.htm
Cochrane Library	www.update-software.com/cochrane/cochrane-frame.html
UpToDate	www.update.com
MEDLINE PubMed	www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed
eMedicine	www.emedicine.com
Medscape	www.medscape.com/Home/Topics/homepages.html
Medical World Search	www.mwsearch.com
Journal Listings	www.nthames-health.ipmde.ac.uk/connect/journuls.htm www.pslgroup.com/dg/medjournals/htm
Clinical practice guidelines	www.guidelines.gov www.cma.ca/cpgs
Clinical Evidence	http://www.clinicalevidence.com